

SALEMS STENFYND

FYNDOMRÅDE SÖDER OM SALEMS KYRKA (SA 2) RAÄ NR 325:1 I SALEMS SOCKEN, SÖDERMANLAND

Rapport över ytfynd tillvaratagna på 1970- 90-talet.

Upprättad 2016 av Sven-Gunnar Broström med bidrag av Kenneth Ihrestam

BOTARKRAPPORT 2016 – 44

Redogörelse för ytfynd av boplatsmaterial av bronsålderstyp m. m. på åkermark söder om Salems kyrka i Salems s:n, Södermanland

---

Det öppna kulturlandskapet sydväst om Bornsjön är ovanligt rikt på fynd av löparstenar. En lantbrukare i området, Sture Johansson, fann under 1980-talet över 250 löpare och knackstenar på de åkrar han brukade. (se BOTARK-rapport 2011-01). Under tecknad har också under 1980-90-talen gått över åkrarna i området. Avsikten var att dels komplettera Stures fynd men också för att se om de kunde kopplas till boplatser eller andra fornlämningar.

Ett av de områden vi inventerat mest i är åkrarna söder om Salems kyrka. Här hade Sture nästan inga fynd troligen beroende på att han inte brukat dessa åkrar. På de intilliggande åkerholmarna finns gravfält och skärvstenshögar som visar på förhistorisk bosättning i området. Längst österut, vid Nedre Söderby, fann jag själv en sönderplöjd boplatz redan på 1970-talet. Denna har delundersökts vid ett par tillfällen.

Denna rapport behandlar de ytfynd jag gjort på åkermarken rakt söder om kyrkan och norr om Säby bytomt. Platsen har i mina registreringar kallats för SA 2. De första fynden i detta område gjorde jag redan 1972. Fyndplatsen registrerades senare som en boplatz med nr 325:1. Sture Johansson har två fyndplatser för löpare inom området (nr 448 och 454). Senare ytfyndsinventeringar har visat att fyndområdet är betydligt större än vad som är registrerat. Fynden fortsätter även på åkermarken västerut (Fyndområde SA 3). Dessa fynd har tidigare redovisats i en särskild rapport. 500 meter mot öster ligger den delvis undersökta bronsålders-boplatzen Salem 329:1. Den är mycket rik på löpare och keramik. Vid anläggningen av motorvägen söder om det aktuella fyndområdet undersöktes en bronsåldersgrav (Nr 20:1). Gravfynden bestod av brända ben samt en pincett, en nål och en knapp, alla av brons.

Fynden inom SA 2 består huvudsakligen av löpare, knackstenar, slipstenar, flinta och keramik. Av fynden kan man utläsa att platsen varit bebodd från yngsta stenålder till äldsta järnålder, möjligen ännu senare. De äldsta fynden är en skiffermejsel, tre förarbeten till stenyxor, knackstenar samt ett antal små redskap av kvarts och flinta. Från bronsåldern kommer rabbig keramik, löparstenar, fragment av en skafthålsyxa samt en klubba av sandsten. På platsen finns också keramik och löparstenar från äldre järnålder? Den stora mängden bränd flinta är gåtfull men troligen är den inte förhistorisk eftersom det verkar mest bestå av bränd råflinta.

Följande fynd har gjorts i området: 35 löpare, 12 knackstenar, 59 slipstenar, 1 klubba, 4 förarbeten, 1 mejsel, 1 fragmentarisk skafthålsyxa, 2 glättstenar, 44 flintor, 160 bitar bränd flinta, 6 slagna kvartsar och ett hundratal krukskärvar.

Referenser:

Broström, Sven-Gunnar, Johansson, Sture, (2011) *Stures löpare*. Rapport över en uppmärksam lantbrukares fynd under 15 års vårbruk på åkrarna vid Borsjön i Salems socken Södermanland. BOTARKRAPPORT 2011-01

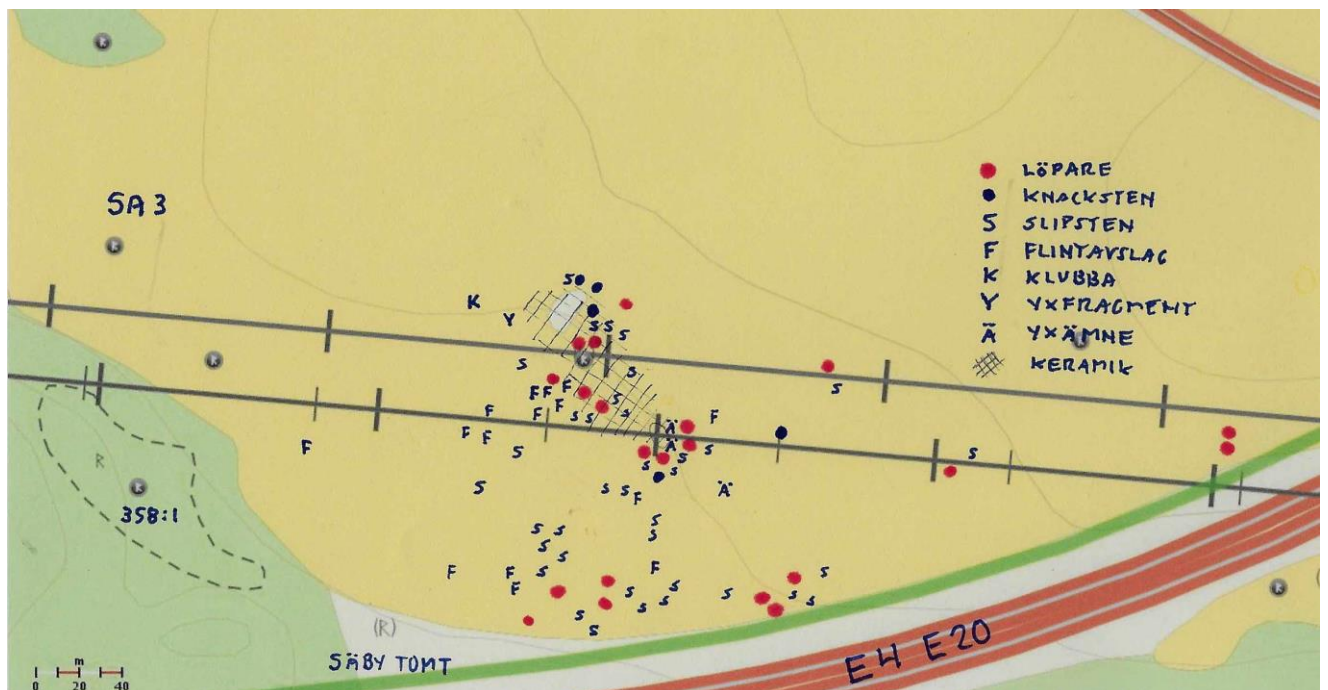
Broström, Sven-Gunnar, 2016 Fyndplats för löpare vid raä 359 och 360 sydost om Fågelsta i Salems socken, Södermanland. BOTARKRAPPORT 2016-16

Broström, Sven-Gunnar, 2016 Platsen för Kyrkbyn vid Salems kyrka (324:1) i Salems socken, Södermanland BOTARKRAPPORT 2016-17

Broström, Sven-Gunnar, 2016. Fyndområde sydväst om Salems kyrka (SA 3) raä nr 146:1 och 194:1 i Salems socken, Södermanland.

Tumba i november 2016

Sven-Gunnar Broström

Fyndkarta över SA 2

LÖPARE

3	½ LÖPARE	grå granit	85 x 74 x 52	438	
4	LÖPARE	brungrå granit	77 x 74 x 69	689	
16	LÖPARE,	rosa granit	77 x 76 x 64	584	skadad
18	LÖPARE	rosa-grå fläckig gnejs	89 x 86 x 72	839	
26	½ LÖPARE	grå "tung" bergart	90 x 85 x 62	724	
37	½ LÖPARE	grårosa granit	76 x 70 x 48	426	
43	LÖPARE,	brungrå fläckig granit	90 x 87 x 81	956	
46	LÖPARE	grå granit	67 x 67 x 65	433	hel, fin !
48	½ LÖPARE	grå granit	78 x 68 x 46	325	
50	LÖPARE,	gråfläckig granit	97 x 97 x 81	1336	
58	½ LÖPARE	rosa-grå fläckig granit	89 x 88 x 65	744	
66	½ LÖPARE	rosa-grå fläckig granit	99 x 97 x 59	683	
130	LÖPARE,	grå granit	78 x 74 x 67	599	skadad
143	LÖPARE,	grårosa granit	80 x 71 x 30	213	skålla
149	LÖPARE,	grå granit	70 x 55 x 38	159	fragment
150	LÖPARE,	grå granit	55 x 48 x 23	56	fragment
161	½ LÖPARE	brungrå granit	90 x 83 x 37	399	
173	LÖPARE,	grårosa granit	76 x 61 x 39	213	fragment
185	½ LÖPARE	rosa granit	75 x 74 x 34	228	
196	LÖPARE,	grå granit	74 x 72 x 38	257	skålla
214	½ LÖPARE	brungrå granit	77 x 69 x 43	357	
235	LÖPARE,	rosa-grå fläckig granit	93 x 84 x 30	291	skålla
234	LÖPARE,	grårosa granit	71 x 70 x 39	215	fragment
237	LÖPARE,	rosa granit	79 x 63 x 50	219	fragment
242	LÖPARE,	rosa granit	62 x 61 x 28	132	fragment
244	LÖPARE,	rosa granit	56 x 47 x 18	68	fragment
250	LÖPARE	grårosa granit	74 x 74 x 72	680	hel, fin !
251	LÖPARE,	grårosa granit	83 x 76 x 70	694	
252	LÖPARE,	rosa-grå fläckig granit	91 x 88 x 61	737	puckmodell
253	LÖPARE,	grå granit	89 x 85 x 75	939	
255	LÖPARE,	ljusrosa granit	79 x 75 x 65	511	skadad
265	LÖPARE,	rosa granit	77 x 74 x 54	474	fasetterad, skadad
268	½ LÖPARE	brunröd granit	95 x 85 x 47	598	
269	½ LÖPARE,	rosagrå bergart	82 x 82 x 61	520	bränd
270	LÖPARE	rödbrun granit	82 x 80 x 78	705	

Några av löparna från S 2.

Fem av knackstenarna från S 2.

KNACKSTENAR

12	KNACKSTEN	rosa granit	82 x 76 x 63	649	två knackytor
35	KNACKSTEN,	grå bergart	85 x 83 x 54	595	kantknackad
49	KNACKSTEN,	brungrå gnejs	83 x 78 x 56	570	kantknackad
157	KNACKSTEN,	grå granit	79 x 78 x 53	454	kantknackad
163	KNACKSTEN	brunröd sandsten	76 x 54 x 40	250	, två knackytor
180	KNACKSTEN ,	grå bergart	67 x 62 x 61	373	två knackytor
193	KNACKSTEN,	grå granit	88 x 84 x 56	592	kantknackad
197	½ KNACKSTEN	brungrå bergart	67 x 57 x 34	192	enändknackad
208	½ KNACKSTEN,	brungrå bergart	98 x 97 x 42	578	enändknackad
246	KNACKSTEN,	ljusrosa bergart	76 x 62 x 43	355	tvåändknackad
258	½ KNACKSTEN,	grårosa porfyr	60 x 54 x 40	197	ryggad
260	KNACKSTEN	brunröd porfyr	122 x 92 x 80	1536	tvåändknackad

SLIPSTENAR

9	BRYNE	grårosa sandsten	52 x 40 x 20	53	2 slipytor, nåslip
10	BRYNE,	grårosa sandsten	93 x 65 x 37	285	fragment
23	½ BRYNE,	brunröd sandsten	90 x 63 x 48	416	slipade rännen
24	BRYNE	grårosa sandsten	51 x 34 x 27	74	2 slipytor
29	BRYNE	grå sandsten	60 x 33 x 33	120	4 slipytor
36	SLIPSTEN	grårosa sandsten	87 x 54 x 48	261	en slipyta
39	BRYNE	rosa sandsten	70 x 39 x 34	126	3 slipytor
42	SLIPSTEN	rosagrå sandsten	67 x 52 x 29	107	en slipyta
51	BRYNE,	rödbrun sandsten	55 x 43 x 7	31	fragment
53	SLIPSTEN	röd sandsten	75 x 60 x 24	136	
54	BRYNE,	grårosa sandsten	29 x 25 x 10	13	fragment
59	BRYNE	rosa sandsten	81 x 53 x 27	114	
60	BRYNE	brunrosa sandsten	77 x 54 x 21	175	2 slipytor
67	BRYNE,	grårosa sandsten	74 x 54 x 27	162	fragment
73	BRYNE,	rosa sandsten	35 x 20 x 19	13	fragment
77	BRYNE,	rosa sandsten	49 x 31 x 27	49	fragment
80	BRYNE	rosagrå sandsten	45 x 32 x 17	33	en slipyta
82	BRYNE	rödbrun sandsten	62 x 48 x 17	95	2 slipytor
83	BRYNE	grå sandsten	57 x 31 x 26	75	3 slipytor, nåslip
84	BRYNE	rödbrun sandsten	58 x 40 x 25	99	En slipyta
85	BRYNE,	rödbrun sandsten	33 x 26 x 15	24	fragment
86	BRYNE,	rödbrun sandsten	71 x 54 x 28	151	ämne

90	BRYNE,	rödbrun sandsten	51 x 36 x 16	24	fragment
95	BRYNE	brungrå grönsten	53 x 40 x 18	68	3 slipytor
98	BRYNE	rödbrun sandsten	68 x 45 x 19	81	
105	BRYNE	grårosa sandsten	65 x 60 x 36	210	2 slipytor
118	BRYNE,	rödbrun sandsten	50 x 34 x 23	53	fragment
126	BRYNE,	rödbrun sandsten	45 x 29 x 18	24	fragment
134	BRYNE	rosa sandsten	56 x 28 x 22	46	4 slipytor
135	SLIPSTEN	rosa sandsten	63 x 52 x 40	194	
137	BRYNE	rosa sandsten	48 x 40 x 25	44	
144	BRYNE	rosa sandsten	37 x 33 x 30	46	fragment
146	SLIPSTEN,	rödbrun sandsten	66 x 53 x 16	91	fragment
147	BRYNE,	grårosa sandsten	37 x 30 x 19	20	fragment
148	BRYNE	rödbrun sandsten	94 x 61 x 18	146	2 slipytor
153	SLIPSTEN	grårosa sandsten	126 x 82 x 37	648	2 slipytor
156	BRYNE	rödbrun sandsten	68 x 34 x 19	56	2 slipytor
158	BRYNE	rosa sandsten	68 x 54 x 18	98	
162	SLIPSTEN	grårosa sandsten	55 x 51 x 51	165	
169	BRYNE	grårosa sandsten	69 x 46 x 23	66	
171	SLIPSTEN	rödbrun sandsten	178 x 151 x 79	2600	två slipytor
172	BRYNE,	rosa sandsten	36 x 30 x 14	29	fragment, 2 slipytor
183	SLIPSTEN	rosa sandsten	65 x 61 x 30	159	en slipyta
187	BRYNE,	rosa sandsten	47 x 44 x 15		fragment, 2 slipytor
190	BRYNE,	brunnröd sandsten	56 x 47 x 28	128	fragment, 2 slipytor
192	SLIPSTEN,	rödbrun sandsten	224 x 130 x 45	1800	hel
194	BRYNE	grårosa sandsten	46 x 45 x 35	64	
215	SLIPSTEN	grårosa sandsten	82 x 67 x 19	108	
216	SLIPSTEN,med	grårosa sandsten	98 x 87 x 39	462	två slipytor
241	SLIPSTEN,	brunnröd sandsten	175 x 94 x 37	881	kantslipad
243	BRYNE	brunnröd sandsten	50 x 34 x 21	48	fragment
245	BRYNE	rödbrun sandsten	63 x 47 x 30	122	fragment
247	BRYNE	rödbrun sandsten	71 x 70 x 43	235	
248	BRYNE med	grårosa sandsten	51 x 43 x 24	64	2 slipytor
249	SLIPSTEN	brunnröd sandsten	98 x 72 x 28	343	
257	½ BRYNE	brungrå sandsten	89 x 67 x 52	312	båtformat
259	SLIPSTEN	rödbrun sandsten	60 x 45 x 27	105	fragment
261	SLIPSTEN	rödbrun sandsten	50 x 37 x 21	59	fragment
267	BRYNE	gråbrun sandsten	51 x 35 x 18	36	kantslipat

Slipstenar av tre typer på S 3.

Fasetterad slipsten nr 23

YXOR

139	MEJSEL	Skiffer, gröngrå	61 x 27 x 8	22	Vittrad
266	SKAFTHÅLSYXA, fragment	Porfyr, grönsvar	42 x 35 x 22	44	Av i skafthålet

nr 47 ÄMNE TILL YXA

nr 266 YXFRAGMENT

ÄMNEN / FÖRARBETEN

39	FÖRARBETE	Glimmerskiffer,grå	70 x 38 x 10	37	Med sågmärke
47	FÖRARBETE	Grönsten, grågrön	144 x 52 x 38	490	Tillhugget och bultat
159	½ FÖRARBETE	Grönsten, gröngrå	75 x 43 x 28	147	tillhugget
160	½ FÖRARBETE	Grönsten, gråbrun	50 x 39 x 28	76	kanthugget

GLÄTTSTENAR

11	GLÄTTSTEN/KNACKSTEN	gröngrå diabas	92 x 62 x 51	431	Med knackyta
133	GLÄTTSTEN	grå bergart	49 x 39 x 29	102	Liten glättyta

KLUBBOR

124	½ KLUBBA med skafränna	rosa sandsten	89 x 67 x 31	274	
------------	------------------------	---------------	--------------	-----	--

Nr 124 KLUBBA

Nr 133 GLÄTTSTEN

FLINTA

97	FLINTBIT med slipyta, bränd	grå/vit flinta	30 x 24 x 18	15	
113	REDSKAP? Med retuscher	gråfläckig flinta	36 x 22 x 4	4	
271	flintbit med retusch	grå/vit flinta	20 x 15 x 5	2	
	ca 150 st BRÄND FLINTA		5 - 50	503	
	12 stora bitar BRÄND FLINTA		40 - 80	953	
	26 FLINTBITAR med nötsår	grå - brun flinta	15 - 40	199	
	15 FLINTAVSLAG	brun - gråbrun flinta	20 - 45		

AVSLAG OCH SKRAPOR AV FLINTA.

KERAMIK

262	KRUKSKÄRVA med öra		36 x 30 x 20	19	
	6 KRUKSKÄRVOR, Mynningar		15 - 45	35	
	CA 55 KRUKSKÄRVOR	normal yta	10 - 40	280	
	13 KRUKSKÄRVOR	rappig yta	10 - 60	204	
	9 KRUKSKÄRVOR	slät yta	10 - 40	45	

KRUKSKÄRVOR MYNNINGAR

"ÖRA"

KVARTS

276	KÄRNA - PF	vit kvarts	35 x 33 x 17	25	
277	KÄRNA - PF	vit kvarts	43 x 27 x 13	16	
	3 AVFALL	vit kvarts	35 - 40	30	
	1 AVSLAG	vit kvarts	38 x 27 x 12	10	